

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto
Järjestöosasto

28.4.2021

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

HE 47/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta sekä alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta ja niihin liittyviksi laeiksi

SAK kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa mainitusta lakiesityskokonaisuudesta. On hyvä, että alueiden kehittämisen tavoitteita tarkistetaan vastaamaan toimintaympäristön muutoksia ja että alueiden kehittämisessä otetaan yhä vahvemmin huomioon kestävä kehityksen sekä ilmastonmuutoksen hillinnän vaatimukset. Yhdymme pääosin esityksen sisältöön, ja kiinnitämme lausunnossamme huomiota muutamaan asiakohtaan, joista lausuimme jo lain valmisteluvaiheessa. Esityksen laaja näkökulma kestäväan kehitykseen ja kilpailukykyyn ansaitsee kiitosta. Alueiden ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen kestävyys ovat hyvinvoinnin olennaisia osatekijöitä. Talouden lisäksi kilpailukykyyn määritelmässä on huomioitu inhimillinen pääoma, TKI-toiminnan monimuotoisuus, erikoistuminen ja saavutettavuus.

Yleiset säännökset

Alueiden kehittämisen tavoitteissa mainittuun työttömyyden ja syrjäytymisen ehkäisyn keinoja on kuvattu säädöskohtaisissa perusteluissa. Osaamisen kehittämisen ja työvoiman kohtaantoa parantavien toimien ohella olennaista on työvoimapalvelujen riittävä resurssointi ja paikallistasolla saatavilla olevat palvelut. Työllisyyden edistäminen ja alueiden omiin vahvuuksiin perustuvat kehittämistoimet ovat keskeisiä myös alueiden välisiin ja sisäisiin kehityseroihin vaikuttaessa.

Viranomaiset ja niiden tehtävät

Viranomaisten vastuut ja roolit on selkeästi määritelty esityksessä. Hallintoviranomaisen, välittävän toimielimen ja todentamisviranomaisen toimivaltuudet ja -vastuut on selkeästi kuvattu. Tapaa, jolla esityksessä on haettu tasapainoa valtion koordinaatiovallan sekä paikallisen ja alueellisen toimeenpanovallan välillä, voidaan pitää onnistuneena.

On hyvä, että Alueiden uudistamisen neuvottelukunnan (15 §) tehtävät on määritelty strategisemmin ja että valtioneuvoston aluekehityspäätöksen toteutumisen edistäminen ja seuranta on yksi AUNEn keskeisimmistä tehtävistä. Neuvottelukunnan kokoonpanossa tulee jatkossakin huomioida työmarkkinajärjestöjen osaaminen työllisyyden, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja elinkeinoelämän kehittämisen kysymyksissä.

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto
Järjestöosasto

28.4.2021

Koska maakuntaohjelman toimeenpanosta luovutaan, alueiden kehittämisen keskustelujen merkitys korostuu. Perustelujen maininta, jonka mukaan alueiden kehittämisen keskusteluja käydään säännöllisesti ja tarvittaessa vuosittain, on kannatettava. Esityksessä jätetään tarkoituksella harkinnanvaraa kutsua keskusteluihin mukaan kulloinkin tarkoituksenmukaiset osapuolet. Olisi hyvä kuitenkin varmistua siitä, että mukana keskusteluissa ovat aluekehityksen kannalta keskeiset tahot, vastaavaan tapaan kuin maakunnan yhteistyöryhmän (19 §) kohdalla on mainittu.

Rahoituksen tason kehitys ja oikeudenmukaisen siirtymän rahasto

Esityksessä tuodaan ilmi, että alue- ja rakennepolitiikan kautta saatava rahoitus ja sitä vastaava kansallinen rahoitus kasvavat alkavalla ohjelmakaudella 2021–2027 verrattuna kauteen 2014–2020. Kasvu johtuu pääasiassa oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) sisällyttämisestä ohjelmaan uutena rahastona. Uudella ohjelmakaudella JTF-rahaston osuus on 466 miljoonaa euroa 2,1 miljardin euron kokonaisrahoituksesta (kansallinen julkinen vastinrahoitus mukaan lukien kokonaisrahoitus on yhteensä noin 3,3 miljardia euroa).

JTF-rahasto on tarkoitettu talouden monipuolistamiseen alueilla, joihin ilmastosiirtymä vaikuttaa eniten, sekä alueiden työntekijöiden ja työnhakijoiden uudelleen koulutukseen ja aktiiviseen osallistamiseen. JTF:n päätavoitteena on helpottaa vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtymisen vaikutuksia rahoittamalla paikallisen talouden monipuolistamista ja nykyaikaistamista ja lieventämällä kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen. Tarve korostuu erityisesti talousalueilla, joilla ennakoidaan työpaikkojen menetyksiä ja työnkuvien muutoksia turvetoimialan lisäksi CO₂-päästöisten teollisuuslaitosten tuotantoprosessien muuttamisen vuoksi.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston merkitys alueiden kehittämisen työvälineenä tulisi huomioda valmistelun eri tasoilla, myös aluekehittämistä ja alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevassa lainsäädännössä.

Äkillisen rakennemuutoksen alueet

Esityksessä todetaan, että äkillisten rakennemuutoksen (ÄRM) alueiden nimeämisestä on luovuttu, koska erilliset ÄRM-valtuudet poistuivat talousarviosta, eikä nimeämismenettely enää toiminut tarkoituksenmukaisesti. Kuluneen vuoden aikana tulleet ilmoitukset esimerkiksi Kaipolan ja Veitsiluodon paperitehtaiden sulkemisesta

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto
Järjestöosasto

28.4.2021

osoittavat, että valtioneuvostolla tulee edelleen olla käytössään välineitä äkillisen muutoksen hallintaan aluekohtaisesti. Lakiehdotuksen perusteluissa viitataan valtioneuvoston syksyllä 2020 uudistettuun toimintamalliin äkillisen rakennemuutoksen hoidossa. Olisi hyvä selventää nykymuotoisen ÄRM-toimintamallin suhde alueiden kehittämistä ja rakennerahastoja koskevaan sääntelyyn.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry